

Емануела Иванова

ПЪРВОТО ПОСЛАНИЕ НА СВ. АПОСТОЛ ПАВЕЛ ДО КОРИНТЯНИТЕ В СЪВРЕМЕННИТЕ ИЗСЛЕДВАНИЯ

Abstract: Emanuela Ivanova, *1st Epistle to the Corinthians of Apostle Paul in the Modern Biblical Studies.*

The author focuses on the First Epistle to the Corinthians, examining aspects such as its authorship, date and place of writing, canonicity, and its position among the New Testament books. The study also considers the addressee community within its cultural and historical context, as well as its language, style, structure, content, and intertextuality within the New Testament canon. Contemporary research on this subject can be categorized into two main groups: studies that address the epistle as a whole or specific themes within it, and commentaries. These studies are further divided by confession into Orthodox, Catholic, and Protestant perspectives.

Keywords: *New Testament Studies, Paul's Epistles, 1 Corinthians, Bible Studies, Biblical Theology, Orthodox Theology*

Св. апостол Павел е автор на повече от половината книги в Новия Завет. Роден е в Тарс Киликийски в началото на I в. от родители евреи, които обаче имали и права на римски граждани (2 Кор. 11:22; Фил. 3:5; Деян. 22:28) и които, според бл. Йероним (*De virg. illustr.*; *Epist. ad Phm.*, 23), произхождали от Галилея. Другото му име е Савел. От малък е възпитаван не само в истините на юдейската религия, но и в строг фарисейски дух. Като най-ревностен фарисейн преследва християните в Йерусалим и в цяла Палестина (Деян. 8:3). Присъства на убиването на архид. Стефан с камъни и одобрява това дело. Образование получава в Тарс и в Йерусалим в школата на прочутия законоучител Гамалиил (Деян. 22:3). Овладява и занаята на изработване на палатки (Деян. 18:3). Според юдейските обичаи по времето на св. апостол Павел всеки един трябвало да изучи някакъв занаят. С цел

преследване на християните и извън Палестина св. апостол Павел се отправя към Дамаск, като пътешествието му е ознаменувано от голямо чудо, което го превръща в най-ревностен проповедник на Христовото благовестие (Деян. 9:3-8; 22:6-11; 26:13-16). Осъществява 3 или 4 мисионерски пътешествия, и, съгласно преданието, приема мъченическа смърт по време на гонението на император Нерон през 67 г. Като опорни точки за хронологията на живота на св. апостол Павел се приемат царуването на Арета IV, проконсулството на Сергий Павел, годината на изгонването на евреите от Рим по заповед на император Клавдий, проконсулството на Галион, седмичният ден на Пасхата през годината, когато ап. Павел се връща в Йерусалим по време на третото си пътешествие и заместването на проконсула Феликс от проконсула Фест. Животът и дейността на св. апостол Павел подробно са изследвани в трудовете на проф. Гяуров¹ и проф. Желев².

Посланията на св. апостол Павел могат да бъдат разделени на три категории³ – адресирани до конкретна църква, до група от църкви (окръжни) и до отделни лица (1 и 2 Тимотей, Тит и Филимон⁴). Според това деление Първото послание до коринтяните спада към първата категория.

В канона на Новия Завет посланията са подредени в зависимост от техния обем – най-голямото, Римляни, е първо, а най-краткото, Филимон, е последно. Първото послание до коринтяните заема второто място според обема си от 16 глави.

В много от древните ръкописи (например кодексите А, В, С) посланията на св. апостол Павел са поместени след седемте Съборни послания, доколкото техните автори принадлежат към кръга на 12-те, но в Синайския кодекс те непосредствено следват евангелията и предхождат Деяния.

Относно каноничността на разглежданото послание съмнения не са съществували.

Сведенията за Коринт и християнската община там очертават

¹ Гяуров, Хр. *Живот и дейност на св. ап. Павла*, София 1946, 4-8.

² Димитров, И. *Разпространението на Христовото благовестие. Дейността на св. апостол Павел в нейния исторически контекст*. София, 2003.

³ Каравидопулус, Й. *Введение в Новия Завет*. - <http://azbyka.ru/vvedenie-v-novyy-zavet-karavidopulus#11.2> (10.06.2016)

⁴ Прието е първите три от тях от XVIII в. насам да се наричат Пастирски.

културно-историческия контекст на посланието. Градът е столица на римската провинция Ахайя – оживено и богато пристанищно селище, което се отличава с недобри нрави и религиозно разнообразие. Св. апостол Павел го посещава по време на второто и третото си пътешествие и основава там християнска общност. осемнадесет месеца остава при Акила и Прискила, с които споделя общ занаят. В Коринт се намира и резиденцията на проконсула Галион, брат на Сенека, което се потвърждава от един делфийски надпис с послание на император Клавдий, указващ на 51 г.⁵ Сведения се съдържат в Деян. 18:1-8. От Коринт св. апостол Павел пише двете си послания до солуняни.

Съвременните изследвания върху Първото послание до коринтяните могат да бъдат разделени на изследвания, разглеждащи цялото послание или определен въпрос, засегнат в него, и коментари. Коментарите от своя страна могат да бъдат древни или съвременни. Като древни могат да бъдат посочени тези на Амвросиастр⁶, св. Йоан Златоуст, Теодор Мопсуестийски, бл. Теодорит Кирски, Генадий Константинополски, а като примери от съвременните могат да се посочат тези на св. Теофан Затворник, св. Ю. Попович, протодякон Р. Грозданоски и др. По отношение на конфесионална принадлежност авторите са православни, католически и протестантски.

Посланията към коринтяните представляват образец за своя вид. Това не са разсъждения или трактати, а истински послания-писма и в тях са налични всички характерни особености на епистолярния жанр – увещания, похвали и порицания към адресатите, което им придава облика на лична среща, лична беседа. В тях се откриват и намеците, присъщи на приятелските посма и почти непонятни за външни читатели. Много изследователи са на мнение, че посланията, които познаваме като Първо и Второ Коринтяни са само част от по-голяма кореспонденция, незапазена до нас в пълния си вид⁷.

Посланието се определя като епистолярен жанр. Макар и да е нов, не бива да се пренебрегва приемствеността със Стария Завет в рамките на епистолярния жанр. Писмата се използват главно в сферата на администрацията и политиката, а тези, предназначени за широка публика, са рядкост в старозаветните жанрове. Представляват бого-

⁵ Гяуров. Хр. Цит. съч., 5.

⁶ Вероятно Дидим Слепеца и др.

⁷ Сорокин, А. *Христос и Църков в Новом Завете*, Москва, 1996, 172.

словски размисли, които имат за цел да изяснят всесиλιето на Бога, нищожеството на идолите, съдбата на Израил и света или смисъла на даден празник например. Писмата са директни извори, но все пак те са пропити с разбиранията, желанията и целите на техните автори⁸.

Като новозаветен жанр посланието следва структурата: предисловие с указание за автора, адресата, приветствие и благодарности; корпус на посланието и заключение с поздрав и благослов. Предисловие в разглежданото послание са първите три стиха: „Павел, призван апостол Иисус Христов по воля Божия, и брат Состен – на църквата Божия в Коринт, на осветените в Христа Иисуса, на призваните свети, заедно с всички ония, които призовават името на Господа нашего Иисуса Христа на всяко място, у тях и у нас – благодат вам и мир от Бога Отца нашего и от Господа Иисуса Христа“. Заключение са последните шест стиха на 16 глава. Често апостолът диктувал посланията си, като в края добавял собственоръчно приветствие, за да засвидетелства истинността му, както това е направено в 1 Кор. 16:21. Възможно е и да не е диктувал текста дословно, а да е предоставял на помощниците си да го оформят, което би обяснило разликата в стила и лексиката в отделните послания на св. апостол Павел. Самият корпус на посланието може да бъде разделен на теоретична и практическа част⁹, както това прави Р. Евънс в проучването си, според което практическата част включва 5-16 глави.

В корпуса на посланието първите четири глави апостолът посвещава на сведенията, получени от „домашните на Хлоя“ (1 Кор. 1:11) и Стефан, Фортунат и Ахаик (1 Кор. 16:17) за разделенията в църквата. Според неговото учение „мъдростта на тоя свят е безумство пред Бога“ (1 Кор. 3:19) и противно на търсенето на личби и мъдрост от страна на иудеите и елините, той проповядва „Христа разпнатия, Който за юдеи е съблазън, а за елини – безумство, пък за самите призвани, както иудеи, тъй и елини – Божия сила и Божия премъдрост“ (1:24). Наличието на разделения означава, че коринтяните не са проумели в пълнота значението на кръстната жертва на Христос¹⁰. Апостолите са „служители Христови и разпоредници на тайните Божии“ (4:1).

⁸ Шиваров, Н. *Херменевтика на Стария Завет*, София, 2009, 79.

⁹ Evans, R. *Judge for Yourself. Reading 1 Corinthians*, London, 2003, 1.

¹⁰ Каравидопулус, Й. *Пак там*.

5-та глава разглежда случая на кръвосмешение: „блудство, и то такова блудство, за каквото дума не става дори и между езичниците“ (5:1). Св. апостол Павел проявява настойчивост в изискването на нравствена чистота от християните.

В 6-та глава апостолът пише за обръщането към езически съд. На християни подобава сами да разрешават разногласията си, при тайнството Кръщение те са се очистили от предишните грехове (6:11).

Отговор на въпрос за брака и девството св. апостол Павел дава в 7-ма глава. Обрязаните и необрязаните, робите и свободните, женените и неженените е добре да остават в званието, в което са призвани, „защото времето нататък е късо“ (7:29). Той напомня за Божията заповед, а ако такава няма, говори от себе си „но ви давам съвет“ (7:25).

Въпросите за идоложертвеното са разгледани в 8-10 глави. Християните са свободни да ядат всичко, защото „Господня е земята и онова, що я изпълня“ (10:26), но трябва да уважават съвестта на ближните си - „щом храната съблазнява брата ми, няма да ям месо никога, за да не съблазня брата си“ (8:13), „всичко за слава Божия вършете“ (10:31).

Нередностите, които се случвали по време на вечеря Господня апостолът оправя в 11-та глава, като посочва и опасните последици от недостойното причастяване.

За духовните дарби св. апостол Павел дава наставления в 12-14 глава. Сами по себе си тези дарби не притежават смисъл освен за назидаване чрез тях на ближните. Те са временни и са само предвкушване на благата на бъдещия век. От всички тях остават само вярата, надеждата и любовта, най-голяма от които е любовта (13:13).

В 15-та глава апостолът се обръща към тези, които се съмняват в истината за възкресението на мъртвите или напълно я отричат, както и към елините и философите, които, макар и да вярват в безсмъртието на душата, не приемали догмата за възкресението в тяло.

В 16-та глава апостолът наставлява за събирането на милостиня, споделя по-нататъшните си планове и представя на коринтяните Тимотей¹¹.

Езикът на посланието е новозаветният гръцки език¹² - кини или

¹¹ Кондаков, И. *Тълкувание на Първото послание на св. ап. Павла до коринтяните*, София, 1959.

¹² Гяуров, Х. „История на новозаветния гръцки текст“. *ГДА* 1947-48, 6-16.

койне. Това е говоримият гръцки език от епохата на цезарите с известни лексикални и синтактични влияния на латинския и арамейския¹³, първият от които е официален език в империята, а вторият – родният език на авторите. Говори се и от римляните в пределите на Римската империя вследствие от разпространението му от Александър Велики. Стилът на посланието се определя като висок литературен стил, макар и не на нивото на стила на св. ев. Лука. Езикът на св. апостол Павел разкрива едновременно доброто му познаване на елинската култура и юдейското му обучение. Илюстрация на това в конкретното послание е позоваването му на Менандър от IV в. пр. Хр.¹⁴: „Лоши беседи развалят добрите нрави“ (1 Кор. 15:33). Старозаветните цитати, които използва, са според Септуагинта и като цяло езикът му е повлиян от този превод. В литературно отношение се откроява употребата на анафора: „не мнозина..., не мнозина..., не мнозина...“ (1:26), антитеза: „за ония, които гинат, а за нас, които се спасяваме“ (1:18), асиндетон: „изведнъж, в един миг, при последната тръбна“ (15:52), хиазъм: „защото призваният в Господа роб бива Господен свободник“ (7:22), хомиотелия/епофора: „Ако ногата каже... И ако ухото каже...“ (12:15-16), параномасии: „защото това тленното трябва да се облече в нетление, а това смъртното – да се облече в безсмъртие“ (15:53), полисиндетон: „в немощ, в страх, и в голям трепет“ (2:3), риторични въпроси: „Нима Христос се е разделил? Нима Павел биде разпнат за вас? Или в име Павлово се кръстихте?“ (1:13), ентимеми: „И ако светът бъде съден от вас, то вие недостойни ли сте да съдите най-малките работи?“ (6:2), филипика: „Нима не знаете, че телата ви са Христови членове? И тъй, да взема ли членовете на Христа и да ги направя членове на блудница? Съвсем не!“ (6:15)¹⁵.

Сред множеството богословски теми, разгледани в посланието – кръста, второто пришествие, покаянието, изкуплението, кръщението, евхаристията, като основна може да се определи темата за единството на Църквата, която е и повод за написването на посланието. Особено място сред тези теми заема възкресението.

¹³ Милев, А. „Новозаветния гръцки език“. ГДА 1971-72, 44.

¹⁴ Каравидопулос, Й. *Пак там*.

¹⁵ Fitzmyer, J. A. *First Corinthians. A New Translation with Introduction and Commentary*. Yale University, 2008, 65.

В 15 гл., наричана Евангелие на Павел¹⁶, авторът напомня на коринтяните благовестието, което им е предал за смъртта на безгрешния Божи Син за изкупление на всички, за Неговото погребение и възкресение в точно съответствие с Писанието и с апостолската вяра. Без вяра във възкресението всички трудове са напразни.

Традиционният пасхален поздрав „Христос възкресе!“ - „Воистину възкресе!“ е отзвук на думите на ангела, когото жените-мироносици намерили при гроба (Мат. 28:6). Възкресението Христово е основата на християнската вяра. Възкресението е връхната точка в четирите евангелия. Св. апостол Павел започва Посланието си към римляните с позоваване на възкресението като гарант за апостолството си. Много пасажи в апостолските послания приличат на пасхална проповед, например 1 Пет. 1:3 „Който по голямата Си милост, чрез възкресението на Исуса Христа от мъртвите, ни възроди за жива надежда“. В книга Деяния на светите апостоли учениците на Господ Исус Христос многократно са представени като свидетели на възкресението (1:22; 2:32; 3:15)¹⁷.

Текстът на 1 Кор. 15 гл. е единственият текст в целия Нов Завет, където специално се говори за важноста на вярата във възкресението на мъртвите изобщо и във Възкресението Христово преди всичко¹⁸.

Опоненти на апостола и разпространяваното от него учение твърдели, че „нямало възкресение на мъртви“ (15:12), и отричали възкресението на телата. Възкресението на материалното тяло е в противоречие с основополагащата представа в гностицизма за дуализма на духа и материята. Разглежда се въпросът за естеството на възкресението: „как ще възкръснат мъртвите и в какво тяло ще дойдат“ (15:35) като отзвук и продължение на Исусовите думи от Йн. 12:24 „Истина, истина ви казвам: ако житното зърно, паднало в земята не умре, остава си само; ако ли умре, принася много плод“- „Безумецо, това, що ти сееш, няма да оживее, ако не умре... Тъй е и

¹⁶ *Библейские комментарии отцов Церкви и других авторов 1-8 веков. Новый Завет. Ред. Брей, Дж. Первое и Второе послания апостола Павла к коринфянам.* Москва, 2006, 210.

¹⁷ Kovacs, J. *1 Corinthians Interpreted by Early Christian Commentators*, Grand Rapids, MI, and Cambridge, 2005, 10.

¹⁸ Сорокин. А. *Цит. съч.*, 187.

възкресението на мъртвите: сее се в тление – възкръсва в нетление; сее се в безчестие – възкръсва в слава; сее се в немощ – възкръсва в сила; сее се тяло душевно – възкръсва тяло духовно“ (15:37-44). Следват основополагащите за сотириологията думи че в Христа човекът като Адам, сътворен от земна пръст по образ и подобие Божие, получава възможност да започне отначало: „Тъй е и писано: „първият човек Адам стана жива душа“, а последният Адам – животворен дух“ (15:45). Очертават се интертекстуалните връзки на Първото послание до коринтяните с останалите послания като продължение на евангелията, от една страна, и със самите евангелия, от друга, в канона на Новия Завет. Всички автори на новозаветните книги свидетелстват за възкръсналия, за живия Христос - „Вече не аз живея, а Христос живее в мене“ (Гал. 2:20)¹⁹.

В Първото послание до коринтяните е засвидетелствана и една от първите вероизповедни формули, съвременни на устната проповед, предшестваща писмената. „Аз ви предадох най-напред онова, което бях и приел, че Христос умря за греховете ни, според Писанията, че Той бе погребан и че на третия ден възкръсна, според Писанията, и че се яви на Кифа и след това на единайсетте“ (15:3-5)²⁰. Тези формули на вярата изразяват същината на раннохристиянския катехизис и учението на Църквата за рождението, страстите, смъртта, погребението и възкресението на Христос.

Единствено в това послание е запазена древната молитвена формула „маран-ата“²¹, транслитерирана от арамейски - „дойди, Господи“ (16:22).

Следват някои от насоките, които поемат съвременните автори, занимаващи се с проблематиката.

Р. Грант²² изследва начините, по които св. апостол Павел се стреми да въздейства на църковната община в Коринт, разглеждайки града в контекста на отминала елинска демокрация и настояща реалност на римска колония. Гръко-римската култура, икономика и политика, които проучва, всъщност открояват ролята на св. Павел като апостол и пастир.

¹⁹ Пак там.

²⁰ Каравидопулус, Й. Пак там.

²¹ Fitzmyer, J. A. *Op. cit.*, 56.

²² Grant, R. *Paul in the Roman World. The Conflict at Corinth*, London, 2001.

Р. Евънс²³ в противовес на горното изследване, което изтъква авторитета и дори авторитарността на св. апостол Павел, подхожда към насърчителните му слова „съдете сами“ като към ключови за естеството на служението му и повдига различни въпроси за авторитета. Б. Глад²⁴ търси вероятните старозаветни основи за изричането на една от най-неясните фрази на св. апостол Павел. Защишава становището, че мисленето на св. апостол Павел относно Иисус Христос като „животворящ Дух“ в 1 Кор. 15:45 е оформено от Битие, по-специално 5:3. Изследва връзката с Бит. 2:7. Обобщава, че както образът на Адам се предава на Сет, така и образът на Иисус Христос се предава на вярващите.

К. Янсен²⁵ се занимава с въпросите за естеството на тялото на възкресението. Св. апостол Павел не разглежда тези въпроси от гледна точка на естествените науки, а от позицията на вярата в животворящия Бог. Животът „в Христа“ е неподвластен на смъртта, представлява активен живот в Светия Дух.

А. Джонсън²⁶ пише за различията между ψυχικός и πνευματικός, „новата твар“, приемственост и прекъсване и проблема „плът и кръв“ - 1 Кор. 15:50.

Н. Перин²⁷ проследява евентуални общи мотиви между Първото послание до коринтяните и религията на Озирис като употребата на знака на семето като илюстрация на възкресението, понятието за „тяло духовно“ и език, който се използва да обозначи мистичен съюз в божеството. Оборва основанията за подобна прилика. Христологичната и есхатологичната значимост на възкресението в посланието на св. апостол Павел подчертава фундаменталната му противопоставеност на тази митология.

А. Тисълтън²⁸ търси паралели и резонанси, които да съответстват

²³ Evans, R. *Ibid.*

²⁴ Gladd, B. L. “The Last Adam as the ‘Life-Giving Spirit’ Revisited: A Possible Old Testament Background of one of Paul’s Most Perplexing Phrases.” *WestTheolJourn* 71, 1993, 297-309.

²⁵ Janssen, C. “Mit welchem Körper werden wir auferstehen? Auferstehung und Neuschöpfung in 1 Kor 15.” *BibKirch* 64, 1993, 93-98.

²⁶ Johnson, A. “Le ‘corp spirituel’ de 1 Corinthiens 15.” *Hokhma* 95, 1993, 84-91.

²⁷ Perrin, N. “On Raising Osiris in 1 Corinthians 15.” *TynBull* 58, 2008, 117-128.

²⁸ Thiselton, A. C. “The Significance of Recent Research on 1 Corinthians for Hermeneutical Appropriation of This Epistle Today.” *Neotestamentica* 40, 2007, 320-352.

на днешното време. Проследява проучванията от последните 15 г., за да открие възможностите за това. Разглежда икономическата и социална среда в Коринт през I в., търси свидетелства за това, че културни явления като съперничество и себеизтъкване са въздействали върху отношенията в църквата. Противопоставят им се свободата и споделянето на разпнатостта на Христос (1 Кор. 6:19-20).

В коментара на К. Бломбърг²⁹ текстът на посланието е разгледан от три различни ъгъла. Първият е *оригиналното значение* – включва кратък преглед на структурата на всяка отделна част, разясняване на по-особени думи или изрази и перифразирание или обобщаване на основните моменти в текста. *Преход към различен контекст* включва нужната информация за пренасянето от Коринт през I в. към различно време или култура, т.е. прави възможно интерпретирането на текста в различен отрязък от историята или сравнението с друго библейско учение, свързано с темата. Формулират се откъд времеви принципи, които и чрез които надскачат първоначалната обстановка на разглеждания пасаж. И накрая, в *съвременна значимост* текстът се съотнася към съвременното. Схемата е заимствана от Дж. Кухачек – разбиране на първоначалната ситуация, определяне на принципите, които текстът отразява и прилагането на тези общовалидни принципи в съвременни ситуации.

Католическите проучвания са представени в лицето на Й. Фитцмайер³⁰. В своя обемен труд той представя превод на посланието, въведение, в което разглежда историческите обстоятелства при написването му, негови езикови и стилистични характеристики, както и учението на св.апостол Павел, предадено в посланието, като отделно се спира на христорологията, теологията, пневматологията, еклесиологията, антропологията и сотириологията, предадени там и предлага цялостен коментар.

От православните автори прот. Александър Сорокин отнася посланието към най-ярките и характерни Павлови послания по богатство на богословската мисъл и по личностна наситеност. Богословското му значение се състои в това, че при цялото разнообразие на проблемите и при този голям обем, разсъжденията спираловидно се връщат към един важен, дори единствения важен въпрос относно

²⁹ Blomberg, C. *1 Corinthians. (From biblical text to contemporary life)*, Michigan, 1995.

³⁰ Fitzmyer, J.A. *Ibid.*

Благата вест: как да се изгради животът в Христа на всеки вярващ в съотнесеност с Църквата като общност и как да се изгради животът на Църквата в цялост, т.е. какво представлява животът в Христа като живот в Църквата и какво представлява животът в Църквата като живот в Христа³¹. Това позволява на св. апостол Павел накрая да стигне и до най-важния социологичен проблем, който и днес е актуален и то, вероятно, повече от всякога: на какво се основава спасението в Исус Христос, спасение непременно в Църквата.

Сорокин се спира на масовата практика на нашето съвремие *Църква да се заменя с християнство*, като вторият термин и от граматична, и от стилистична гледна точка предполага аморфност и безличие, докато Църква се свързва с представата за организация на йерархия от свещенослужители, но и на някаква общност, в която съществуват повече или по-малко лични вътрешни отношения. С по-високото осъзнаване и ценене на собствената индивидуалност, страхът от един колектив, който може да я пожертва, нараства. Докосва се и до други наболели теми като наследството на комунизма в религията и различните конфесионални представи за Църквата като непреодолима стена в икуменизма.

При изследването на историческите и социални предпоставки за написването на посланието Сорокин защитава тезата за три посещения на св. апостол Павел в Коринт и предаване на наставленията му в първоначално четири на брой послания.

В своето тълкуване на посланието³² В. Грозданоски го разглежда като едно от най-големите не само откъм обем, но и откъм съдържание. Подчертава тематичното разнообразие, което прави посланието привлекателно за аудиторията. Както и въобще Св. Писание, посланието звучи съвремененно и днес и храни душата на читателя. Представените теми, разработени в класическия стил на св. апостол Павел, са вечни и винаги актуални. Авторът приближава библейските теми до съвременния човек в опита си да му помогне в духовното израстване.

Протоиерей И. Кондаков³³ подготвя разработка, която цели да

³¹ Сорокин. А. *Цит. съч.*

³² Грозданоски, Р. *Първо послание на светиот апостол Павле до коринтјаните*. Скопје, 2009.

³³ Кондаков. И. *Пак там..*

окаже помощ на българското свещенство в пастирските му трудове и задължения и при провежданите ежегодно изпитни събеседвания, чрез които се добиват нови знания и се опресняват стари. Нужно е всеки духовник да познава Св. Писание. Пастирите в Христовата църква са строителите на царството Божие. Те изграждат дома Божий в душите на вяращите с помощта на различни материали, като най-подходящ от тях е Божието слово. С него могат да се отбиват нападките срещу вярата като с меч, както и да се храни душата.

Разностранно по съдържание, Първото послание на св. апостол Павел до коринтяните е проникнато от обединителната нишка на любовта – от встъпителните думи до заключителните приветствия. На любовта е отделено специално място в добре познатата на всички 13 глава. Тя струи от всеки ред на посланието, усеща се дори в заплахите и изобличенията на апостола, които всъщност са продиктувани именно от любовта, която той храни към тях, тъй като само бащинската му любов може да предизвика такава загриженост за младата църковна общност. Химнът на всепобеждаващата любов трогва всяко сърце в старанието на св. апостол Павел да изцели раните на основаната от него община, защото „любовта е по-вечна дори от самата вечност“³⁴.

³⁴ Грозданоски. Р. *Цит. съч.*, 216.